

1773 Siktelse mot presten

På Underhaug, en husmannsplass under Værnes prestegård, bodde i 1773 en person som het Ola Torsteinsen Dybvadstrøen. Dette var året da så mange i bygda døde av dysenteri. Ola ble født i 1730. Den 26.april 1759 gifter han seg med Sara Jensdatter Setnan. Det synes som denne Ola kom i klammeri med presten. Husmannen tok nemlig ut tiltale mot soknepresten, den kjente Wessel Brown. Presten hadde (sitat): ”med slagsmaal overfaldt hans kone og ilde tracteret henne”. I tillegg gikk anklagen ut på at presten hadde: ”...uden Lov og Dom og tvert imod hans bønneseddel har bemægtiget sig pladsens avling av Korn og Hø”. Sett ut i fra den standsmessige forskjellen mellom prest og husmann, kan nok en slik stevnelse mot selveste soknepresten i utgangspunktet synes noe vågal og oppsiktsvekkende. Men faktisk var dette ikke en uvanlig hendelse på 1700-tallet. Det var ikke store affæren som skulle til før det ble retts sak, og til tross for store klasseforskjeller og relatert ærbødighet i samfunnet - synes allmuen stadig å ligge i tvister med embetsverket og de geistlige.

Et vitne i retts saken kunne fortelle at for et par år siden hadde Sara, kona til Ola på Underhaug, kommet blodig hjem. Hun hadde blod på ene armen og aksla. Hun hadde da fortalt at tjenerne til presten hadde slått henne. Som husmannskone var Sara sikkert pålagt arbeid på prestegården. Et annet vitne, Thomas Ydstines, hadde en dag gått igjennom

prestegården. Han så da at tjenerne slo to bøtter med vann på Sara, ”...og den tredie fik hun da hun gikk syndenom gaarden”. Hva som lå bak denne handlingen er uvisst, men i følge dette med ”vannpåkastelse” tyder det på at Sara Jensdatter ”var anklaget” av folket for trolldom, et ikke uvanlig ”rykte” som ble pålagt en del personer, for det meste kvinner, på den tiden. Skjønt det gikk mot slutten med slike ”prosesser”. Hadde det vært hundre år tidligere hadde kanskje ikke vann vært nok, men ilden ville ha blusset opp.

Hvordan saken mot soknepresten gikk, og hva som skjedde med Sara, er også uvisst, men mye tyder på at ”makta” vant igjen. For ved juletider blir Ola Torsteinsen sagt opp fra husmannsplassen. Sara dør, og blir gravlagt den 19.februar 1792. Det tyder på at hun ikke ble et totalt offer for sitt rykte.

Den 30.november 1797 gifter Ola seg igjen. Han er nå 67 år. Bruden er den 43 år yngre Sigrd Olsdatter Eidum. De får en datter, Sara i 1800 - som blir gift som 45 åring med Amund Kristiansen fra Lom i Gudbrandsdalen. De får en datter, Serianna, den 29.september 1845. Vår Ola dør i 1803. Sigrd blir så gift tre måneder senere med jevnaldringen Ola Larsen Elverumsmo. De skulle få fem år i lag. På nytt blir Sigrd enke, og hun gifter seg for tredje gang. Denne gangen med Ola Pedersen Furåsen. Vi er nå tilbake på Underhaug, husmannsplassen under prestegården. Året er 1809, og vilkårene er: avgift på 6 rdlr, og 3 arbeidsdager i hver onn og en dag vedhogging før jul.